

Hallituksen esitys
(132/2024 vp)
sosiaalihuollon
ammattihenkilölain 12 ja
16 §:ien muuttamisesta



Lähtötilanne

Kehysriihikirjaus:

Kohde

Hyvinvointialueiden ja HUS yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus (28.89.31)

Toimenpiteet

Henkilöstön saatavuuden helpottamiseksi ja lastensuojelun riittävyden turvaamiseksi joustavoitetaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia

Perustelut

Henkilöstön saatavuuden helpottamiseksi muutetaan sosiaalihuollon ammattihenkilölainsäädäntöä siten, että **säädetään kelpoisiksi toimimaan sosiaalityöntekijöiden sijaisina*) myös sellaiset henkilöt, jotka ovat opiskelleet sosiaalityötä sivuaineena tai opinnot on suoritettu avoimessa yliopistossa.**

Nykyinen 1.3.2016 voimaan tullut säännös

Sosiaalityöntekijän ammatissa voi toimia tilapäisesti **enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön aineopinnot ja käytännön harjoittelun.** Opiskelija toimii ammattiin valmistuneen sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.

Muun laillistetun ammattihenkilön ammatissa voi toimia tilapäisesti **enintään vuoden ajan** kyseiseen laillistetun ammattihenkilön ammattiin opiskeleva tai sosiaalialalle soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jolla on riittävät edellytykset ammatissa toimimiseen.

Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön ammatissa toimivaan henkilöön sovelletaan tällöin soveltuvien osin, mitä tässä laissa säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä. Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön ammatissa toimimisen edellytyksistä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Tilapäisesti sosiaalityöntekijän ammatissa toimivalla henkilöllä ei ole sosiaalityöntekijälle säädettyä oikeutta päättää kiireellisissä tapauksissa tahdosta riippumattoman huollon antamisesta tai siihen liittyvistä toimenpiteistä.

Ulkomailla tutkinnon suorittaneen oikeudesta toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön ammatissa voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

STM:n linjaus Valviran sivuilla (ennen 19.7.2023)

Hallitus ilmoittanut haluavansa säätää lakiin ennen 19.7.2023 voimassa olleen linjauksen.

Henkilö, joka on avoimessa yliopistossa suorittanut sosiaalityön perus- ja aineopinnot, voi toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä, jos hän on ennen näitä opintojaan suorittanut **sosionomin tutkinnon** tai **sosiaalialalle soveltuvan ylemmän yliopistollisen tutkinnon**. Sosiaalialalle soveltuvalla ylemmällä yliopistollisella tutkinnolla tarkoitetaan **pääasiassa** tutkintoa, jonka pääaineena on yhteiskuntapolitiikka, sosiaalipolitiikka, sosiologia tai sosiaalipsykologia.

Mikäli henkilö on suorittanut vain avoimen yliopiston sosiaalityön aineopinnot, ei hän silloin voi työskennellä tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä.

Hallituksen esityksessä ehdotettu uusi säännös (12 §)

Sosiaalityöntekijän **tehtävissä** voi tilapäisesti toimia enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön **perus-** ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelun. **Oikeus toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä enintään vuoden ajan on myös henkilöllä, joka on suorittanut sellaisen soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on sisältynyt tai jonka lisäksi on suoritettu hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelu taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito. Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö toimii laillistetun sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.**

Muun laillistetun ammattihenkilön **tehtävissä** voi toimia tilapäisesti enintään vuoden ajan sellainen kyseiseen laillistetun ammattihenkilön ammattiin opiskeleva tai sosiaalialalle soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jolla on riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito.

Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön **tehtävissä** toimivaan henkilöön sovelletaan tällöin soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä. Tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön **tehtävissä** toimimisen edellytyksistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Tilapäisesti sosiaalityöntekijän **tehtävissä** toimivalla henkilöllä **ei ole sosiaalityöntekijälle säädettyä oikeutta päättää kiireellisissä tapauksissa tahdosta riippumattoman huollon antamisesta tai siihen liittyvistä toimenpiteistä.**

Ulkomailla tutkinnon suorittaneen oikeudesta toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön **tehtävissä** voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu **määräaika voidaan ylittää enintään vuodella kerrallaan**, jos se on välttämätöntä asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden tai jatkuvuuden kannalta taikka muusta erityisestä syystä.

Ehdotettu säännös laajentaa aiempaa linjausta merkittävästi: 12 § 1 momentin perustelut

Aiemmin
ylempi tutkinto

Aiemmin
pääasiassa

Soveltuvana voitaisiin pitää **esimerkiksi yliopistotutkintoa**, joka on tehty yhteiskuntapolitiikan, sosiaalipolitiikan, sosiologian, hallintotieteiden tai sosiaalipsykologian pääaineessa.

Soveltuvalla sosiaali- ja terveysalan **ammattikorkeakoulututkinnolla** tarkoitettaisiin esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, johon liitettäisiin tutkintonimike **sosionomi (AMK)**. Myös esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot, joihin liitetään tutkintonimike **geronomi (AMK)** tai **kuntoutuksen ohjaaja (AMK)**, voisivat työtehtävistä riippuen olla soveltuvia ammattikorkeakoulututkintoja.

Osaamisvaatimukset ohenevat ja väljentyvät kolmella tavalla:

- 1) Tilapäisissä sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivilta ei vaadita ylempää yliopistotutkintoa (esim. hallintotieteiden kandidaatit, joilla ei tosiasiallista osaamista eikä ymmärrystä alasta).
- 2) Sosiaali- ja terveysalan geronomi (AMK) ja kuntoutuksen ohjaaja (AMK) –tutkinnot ovat mukana uusina tutkintonimikkeinä. Opintojen sisältö ja työtehtävät gerontologian ja kuntoutuksen asiantuntijoina eivät vastaa sosiaalityössä vaadittavaan osaamiseen.
- 3) Vaaditut tutkinnot ovat esimerkkejä, jolloin työntajan harkintavalta rajaton.

Sosiaalityöntekijäpula on ratkaistavissa hyvillä työolosuhteilla ja työnjaon kehittämisellä

- Sosiaalityöntekijöiden määrä Valviran rekisterissä kasvaa ja heitä myös valmistuu yliopistoista hyvää vauhtia. Opiskelijoiden valmistumista on vauhdittanut nyt voimassa oleva ehdotettua tiukempi tulkinta tilapäisenä toimimisen edellytyksistä.
- Sosiaalityön veto- ja pitovoiman parantamiseksi on huolehdittava esimerkiksi sosiaalityön hyvästä organisoinnista, osaamisen kehittämisestä, ammatillisesta ja muusta johtamisesta sekä kohtuullisista asiakasmääristä.
- Sosiaalityöntekijöiden ja sosionomien työtehtävissä on osin päällekkäisyyttä ja häilyviä rajoja. Nykyinen ammattihenkilölaki ei ole este työnjaon kehittämiselle. Työnjaon kehittäminen vaikeutuu, kun hallituksen esityksen myötä työpaikalle syntyy kolmas ”tilapäisten ammattiryhmä”.
- Työnjakoa koskeva työ on perusteltua jättää sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalihuollon tehtävärakenteiden ja työnjaon kehittämisen sekä osaamisen koordinaatiojaoston tehtäväksi. Jaosto voinee työssään hyödyntää myös osana Hyvän työn ohjelmaa syksyllä 2024 käynnistyviä sosiaalihuollon henkilöstön työnjakoa koskevia pilotteja
- [Talentian linjaukset työnjakoon](#)

” Meillä on jo sosiaaliohjaajia, jotka toimivat työparina, joten nyt ihmetyttää, että mihin me tarvitaan tällaisia sijaisia?”

Hallitus pyrkii selkeyttämään määräaika, mutta samalla työskentelyajalle ei tulisi kattoa (ehdotettu 12 § 6 momentti)

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu määräaika voidaan ylittää enintään vuodella kerrallaan, jos se on välttämätöntä asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden tai jatkuvuuden kannalta taikka muusta erityisestä syystä.

- Mikäli työnantajan rekrytointiyrityksestä huolimatta tehtävään ei ole saatu ammattipätevyyden saanutta sosiaalityöntekijää, vuoden määräajan ylittäminen olisi mahdollista, jos se olisi asiakasturvallisuuden ja palveluiden saatavuuden tai asiakassuhteiden jatkuvuuden näkökulmasta välttämätöntä.
- Muuna erityisenä syynä voitaisiin pitää sitä, että tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö olisi valmistumassa lähiaikoina.
- Tällöinkin erityistä syytä tulee arvioida suhteessa pykälässä esitettyihin kriteereihin.

Käytännössä rajaton aika kasvattaa erillisen tilapäisten ryhmän sosiaalityön vaativalle kentälle

Käytössä olevat lainvastaiset ketjutukset selittävät osaltaan sitä, että hallituksen esityksessä vuoden määräajasta ehdotetaan luovuttavan ja tilalle otettavaksi ehdotetaan muotoilua ”vuoden ajan kerrallaan”.

Tämä toisaalta selkeyttää nykyistä tilannetta, mutta samalla syntyy tilanne, jossa ei ole mitään kattoa määräajalle.

Ratkaisun seurauksena on:

- 1) Sosiaalityön tutkinto-opiskelijoiden opiskeluaikojen pidentyminen ja valmistumisen hidastuminen.
- 2) Kirjava tilapäisten ryhmä sosiaalityön vaativalle ja vastuulliselle kentälle.
- 3) Kasvava ohjauksen, johtamisen ja valvonnan tarve laillistetuilta sosiaalityöntekijöiltä heidän jo valmiiksi kuormittuneessa työtilanteessaan mahdollisesti myös ilman lisätyöstä maksettavaa korvausta.

16 § Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteri on asiakasturvallisuutta varten

16 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädettyihin rekisteriin merkittäviin tietoihin ehdotetaan lisättäväksi myös tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivat henkilöt:

4) sellaisen laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattiin opiskelevan henkilön, tilapäisesti laillistetun sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivan henkilön tai muun tilapäisesti sosiaalihuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävissä toimivan henkilön, jolle Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on antanut valvontatoimenpiteenä huomautuksen, kirjallisen varoituksen tai turvaamistoimenpiteen, nimi, henkilötunnus ja kotiosoite sekä tiedot edellä tarkoitettusta valvontatoimenpiteestä.

Tilapäisten laajeneva ammattikunta on hallituksenkin tunnustama riski asiakasturvallisuudelle ja palvelujen laadulle

HE:ssä mainitaan valvontaviranomaisten havaintoina mm. tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimivien osaamisvajeet esimerkiksi hallinnollisesta menettelystä, lainsäädännöstä, kirjaamisesta, palveluvalikoimasta sekä kyvyssä tunnistaa riskitilanteita.

Tilapäisesti sosiaalityöntekijöiden tehtävissä toimivien osalta rekisteriin merkittäisiin vain Valviran heille mahdollisesti antamat vakavammat valvontatoimenpiteet kuten huomautukset ja varoitukset sekä ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamiset tai poistamiset.

Avoimessa yliopistossa ei ole käytössä erillistä opiskelijoiden valintamenettelyä. Käytännön harjoittelu ei sisälly avoimen yliopiston opetukseen eikä aina myöskään sosiaalisuus.

Opiskeluun hakeutumista sekä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevaa SORA-lainsäädäntöä (ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen) ei sovelleta avoimen yliopiston opiskelijoihin.

Oikeus toimia tilapäisesti laillistetun ammattihenkilön ammatissa (12 § 1 mom.)

Säännös:

Sosiaalityöntekijän tehtävissä voi tilapäisesti toimia enintään vuoden ajan sosiaalityöntekijän ammattiin opiskeleva henkilö, joka on suorittanut hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelun. Oikeus toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä enintään vuoden ajan on myös henkilöllä, joka on suorittanut sellaisen soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan **ylemmän** korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on sisältynyt tai jonka lisäksi on suoritettu hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelu taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritettun **ylemmän** yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito. Tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä toimiva henkilö toimii laillistetun sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.

Perustelut:

Soveltuvana voitaisiin pitää esimerkiksi **ylempää yliopistotutkintoa**, joka on tehty yhteiskuntapolitiikan, sosiaalipolitiikan, sosiologian, hallintotieteiden tai sosiaalipsykologian pääaineessa.

Soveltuvalla sosiaali- ja terveysalan **ammattikorkeakoulututkinnolla** tarkoitettaisiin esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa, johon liitettäisiin tutkintonimike **sosionomi (AMK)**. Myös esimerkiksi ~~sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot, joihin liitetään tutkintonimike **geronomi (AMK)** tai **kuntoutuksen ohjaaja (AMK)**, voisivat työtehtävistä riippuen olla soveltuvia ammattikorkeakoulututkintoja.~~